

ΠΡΟΣΧΕΛΙΑΣΜΕΝΟΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΟΜΙΛΙΑ

Το εν λόγω κειμενικό είδος απαιτεί από την πλευρά του μαθητή τη συγγραφή ενός προφορικού (ρητορικού) λόγου, τον οποίο υποτίθεται πως πρέπει να εκφωνήσει σε κάποια περίσταση. Οι σημαντικότερες από τις υποθετικές αυτές περιστάσεις είναι οι εξής¹:

ΟΜΙΛΙΑ: Πρόκειται για προφορικό λόγο που εκφωνείται με αφορμή συγκεκριμένη περίσταση και με αντικείμενο ευρείας θεματολογίας (πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, επιστημονικό, θρησκευτικό κλπ).

Είδη ομιλίας είναι και τα ακόλουθα:

- **ΕΙΣΗΓΗΣΗ:** Πρόκειται για ομιλία που εκφωνείται σε συλλογικό όργανο, η οποία περιλαμβάνει είτε προτάσεις πάνω σε συγκεκριμένο θέμα είτε ανακοινώσεις σχετικά με συγκεκριμένο ζήτημα. Μια εισήγηση μπορεί να απευθύνεται σε όλα τα είδη ακροατηρίων που προαναφέρθηκαν για την ομιλία.
- **ΔΙΑΛΕΞΗ:** Πρόκειται για λόγο που εκφωνείται ενώπιον εξειδικευμένου ακροατηρίου [...] με σκοπό την πραγμάτευση ενός εξειδικευμένου (συνήθως επιστημονικού) θέματος. Η διάλεξη μπορεί να απευθύνεται μόνο σε ορισμένα είδη κοινωνικών ακροατηρίων².

Μία ομιλία μπορεί να απευθύνεται:

- α) σε εθνικό, διεθνές, κρατικό, διακρατικό, ή άλλο συλλογικό όργανο,
- β) σε κοινωνικό ακροατήριο.

Αναφορικά με την ΟΜΙΛΙΑ ο πομπός είναι απαραίτητο να έχει υπόψη τα ακόλουθα:

ΔΟΜΗ
- Προσφώνηση
- Πρόλογος/Εισαγωγή
- Κύριο μέρος
- Επίλογος
- Επιφώνηση

¹ Γιαννακόπουλος, Σπ., Χριστόπουλος, Δ., *αλφαριθμητική ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ κειμένων*, εκδ. Ε. ΡΩΣΣΗ, Αθήνα, 2002, σ. 55

² ό.π. σ.55

1. **Προσφώνηση:** Εξαρτάται άμεσα από την ιδιότητα του δέκτη και τις επιδιώξεις του πομπού και τοποθετείται στο πάνω αριστερό μέρος του κειμένου. Πρόκειται για τον εισαγωγικό χαιρετισμό που απευθύνει ένας ομιλητής στο ακροατήριό του. Όταν στο ακροατήριο παρευρίσκονται ιερωμένοι, προσφωνούνται στην αρχή. Η προσφώνηση επιβάλλεται να είναι κλιμακωτή, δηλαδή ο πομπός απευθύνεται στο ακροατήριό του ξεκινώντας από τους πιο υψηλά ιστάμενους και προχωρώντας προς τους απλούς δέκτες.

π.χ.

Παναγιότατε,
Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Δημοκρατίας,
Έντιμε κύριε Υπουργέ,
Αξιότιμε κύριε Διευθυντή,
Κυρίες και κύριοι,

2. **Πρόλογος:** Ο ομιλητής παρουσιάζει επιγραμματικά το θέμα, τη σκοπιά από την οποία θα το αντιμετωπίσει και ταυτόχρονα επιδιώκει να κερδίσει το ενδιαφέρον του ακροατηρίου.

Παραδείγματα:

- **Ομιλία της Μελίνας Μερκούρη στο Λονδίνο στην Oxford Union το 1986.**

Κύριε Πρόεδρε,
Αξιότιμα Μέλη,
Κυρίες και Κύριοι,
Καταρχήν επιτρέψτε μου να ευχαριστήσω την Oxford Union που έφερε το θέμα αυτό για συζήτηση και ευχαριστώ που με προσκαλέσατε. Νομίζω ότι θα ήταν καλό αυτό το βράδυ ν' ακουστεί μια ελληνική φωνή. Μια φωνή έστω με τη φτωχή μου προφορά. Την ακούω και μορφάζω. Θυμάμαι εκείνο που είπε κάποτε ο Brendan Behan για κάποιο εκφωνητή. «Μιλάει σαν να 'χει τα Ελγίνεια Μάρμαρα στο στόμα του».

- **Εισήγηση του Παντελή Ειρηνάκη, Δημάρχου Αγ. Δημητρίου Αττικής, μέλους της Επιτροπής Περιβάλλοντος ΚΕΔΚΕ, Αθήνα 2001**

Κυρίες και κύριοι,
Ο χρόνος είναι τύραννος. Στα πλαίσια του χρόνου που μου δίνεται θα πρέπει να αναπτύξω ένα θέμα τόσο λεπτό και πολύπλοκο, αφού αγγίζει όλες τις πτυχές της κοινωνίας μας, όπως αυτό του Εθελοντισμού σε σχέση με την κοινωνία των πολιτών, και να το συνδέσω όπως είναι φυσικό με το χώρο από τον οποίο προέρχομαι, δηλαδή την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπου το αίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο [...]

3. **Κύριο μέρος:** Ο ομιλητής έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει ανάλογα με το θέμα:

- Αφήγηση: Πληροφορίες σχετικές με την ιστορική διαδρομή του θέματος ή αναδρομή στο παρελθόν.
- Βεβαίωση: Αποδεικτικό και τεκμηριωτικό υλικό υπέρ της υποστηριζόμενης θέσης. Παρατίθενται επιχειρήματα με παρουσίαση στοιχείων, δεδομένων, μαρτυριών, απόψεων ειδικών, έτσι που να καλύπτεται σφαιρικά το θέμα και να αναδεικνύεται η ορθότητα των θέσεων του πομπού.
- Ανασκευή: Εκ του αντιθέτου απόδειξη. Παρουσιάζεται η άλλη άποψη και αντικρούεται, γεγονός που ισχυροποιεί τη θέση του ομιλητή. Προβάλλονται οι κίνδυνοι που τυχόν θα προκύψουν από την επικράτηση του αντιθέτου.

Εισήγηση της Έφηβου Βουλευτή Παρασκευής Τριανταφυλλοπούλου στη Δ' Σύνοδο της Βουλής των Εφήβων στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων.³

[...] Κύριοι συνάδελφοι, δεν νομίζετε ότι μαζεύτηκαν πολλά παράπονα για ένα "όραμα ζωής"; Μήπως θα πρέπει να αρχίσει ο διάλογος; Όλοι συμφωνούμε στο ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και να αρχίζει από το δημοτικό. Θα πρέπει να υπάρχει αποσύνδεση του Λυκείου και των ΑΕΙ. Οι μαθητές θα πρέπει να ψηφίζουν για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και οι Υπουργοί Παιδείας να έχουν υπηρετήσει στο χώρο της εκπαίδευσης.

Η Εκκλησία από την άλλη πλευρά, περνά και αυτή κρίση. Η εκκλησιαστική περιουσία μένει ανεκμετάλλευτη, ο ρόλος του Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου σχολιάζεται από άλλους ως θετικός και από άλλους ως αρνητικός, ενώ στα σχολεία, το βιβλίο των Θρησκευτικών περιέχει αντιφάσεις. Έτσι, εκτός από εκσυγχρονισμό στην παιδεία θα πρέπει να υπάρξει και εκσυγχρονισμός στην Εκκλησία, που θα αρχίσει με την ανανέωση του βιβλίου των Θρησκευτικών.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται υποβάθμιση του πνευματικού μας πολιτισμού και τονίζεται η απουσία της πνευματικής ηγεσίας. Ευτυχώς, όμως, έχουν μείνει λίγοι ακόμη, όπως ο κ. Σαμαράκης, ο οποίος στη χθεσινή μας συγκέντρωση μας συμβούλεψε, για ακόμη μία φορά, να αντισταθούμε σ' αυτούς που θέλουν να δολοφονήσουν τα όνειρά μας. Εγώ σας απαντώ: "Αντιστεκόμαστε, κύριε Σαμαράκη, αντιστεκόμαστε" [...]

4. **Επίλογος:** Σύντομη ανακεφαλαίωση, ευχή, προτροπή, επιβεβαίωση των επιχειρημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για την υποστήριξη της θέσης.

5. **Επιφώνηση:** Τυποποιημένη φράση που τοποθετείται πάντοτε ανεξάρτητα από το κείμενο στο κάτω δεξιό μέρος της γραπτής διατύπωσής του, με την οποία ο πομπός εκφράζει τις ευχαριστίες προς τις/τους δέκτες.

³ Τα παραθέματα διατηρούν την ορθογραφία των πηγών.

Παραδείγματα:

- **Ομιλία της Έφηβου Βουλευτή Εύης Γιαννουσάκη στη ΣΤ΄ Σύνοδο της Βουλής των Εφήβων στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων.**

[...] Αγαπητέ κύριε Πρόεδρε, η λανθασμένη χρήση της από τα Μ.Μ.Ε. σε συνδυασμό με την εισροή των νεολογισμών και της γλώσσας του INTPNET, αλλά και το προβληματικό υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα, έχουν σαν άμεση συνέπεια την αλλοτρίωση της γλώσσας μας, κάτι που δε βοηθάει και στην αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού. Θα ήθελα να αναφερθώ στην παγκοσμιοποίηση και στην επίδραση που θα έχει στην αλλοτρίωση της πολιτιστικής μας παράδοσης και κληρονομιάς. Ενώ σήμερα ζητούμε την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα, γνωρίζοντας τουλάχιστον πού βρίσκονται, με την παγκοσμιοποίηση θα είναι μάταιο να σκεφθούμε την αναζήτηση των βασικών πολιτισμικών μας στοιχείων.

Ευχαριστώ πολύ.

- **Ομιλία της Έφηβου Βουλευτή Μαρίας Πανέττα στη Ζ΄ Σύνοδο της Βουλής των Εφήβων στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων.**

[...] Οι οικονομικές επιπτώσεις είναι επίσης σημαντικές, τη στιγμή που εξαναγκάζεται ένας γονέας να ξοδέψει ένα υπέρογκο χρηματικό ποσό για την εξασφάλιση ειδικών προγραμμάτων, που δεν είναι τα καλύτερα εδώ στην Ελλάδα. Πότε η Πολιτεία έχει υλοποιήσει όσα έχει εξαγγείλει; Πότε οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας μας θα αναδείξουν ως πολιτικό αίτημα την ανάπτυξη ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών για τα άτομα αυτά; Πότε θα πάψει να νιώθει κανείς αβοήθητος και εγκαταλελειμμένος από την Πολιτεία; Πότε ο καθένας μας θα αισθανθεί ότι πρέπει να προσφέρει λίγες ώρες από το χρόνο του στα άτομα αυτά; Κλείνοντας την ομιλία μου, θα ήθελα να με συγχωρέσετε, αν όλα όσα σας ανέφερα δεν αποτελούν αισιόδοξο μήνυμα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Πιστέψτε με, όμως, όσα είπα είναι πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που βιώνω κάθε μέρα εδώ και 16 χρόνια. Μην ξεχάσετε λοιπόν να προσφέρετε και σεις ένα μικρό λιθαράκι υλικής και ηθικής προσφοράς στα άτομα αυτά. Μην ξεχάσετε να κατανοήσετε την αποδοχή της ιδιαιτερότητας, γιατί μόνο τότε θα είστε οι Βουλευτές της κοινωνικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής.

Ευχαριστώ.

Αξίζει να προσεχθούν τα ακόλουθα:

- Ο πομπός επιβάλλεται να χρησιμοποιεί ύφος που να ταιριάζει στην επικοινωνιακή περίσταση (επίσημο, οικείο, λογοτεχνικό, επιστημονικό κλπ.)⁴.
- Χρησιμοποιείται το δεύτερο πρόσωπο πληθυντικού και, όταν θεωρείται σκόπιμο, χρησιμοποιείται και το πρώτο πληθυντικού για ποικιλία ύφους.
- Ακολουθούνται όλες οι οδηγίες που ισχύουν για κάθε μορφή γραπτού επικοινωνιακού λόγου (π.χ. καθαρό γράψιμο, ευανάγνωστα γράμματα, παραγραφοποίηση, κλπ.)

⁴ Βλέπε βιβλίο Α΄ Λυκείου Έκφραση-Έκθεση ενότητα κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες, σσ. 29-37.

Υποδείγματα προσφωνήσεων σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο⁵

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ	ΗΜΙΕΠΙΣΗΜΟ ΥΦΟΣ	ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ
- Αγαπημένοι φίλοι - Αγαπημένοι συμμαθητές - Αγαπημένοι συμπολίτες - Αγαπημένοι ομοεθνείς - Αγαπημένοι συνέλληνες - Φίλες και φίλοι - Φίλοι ακροατές - Φίλοι συμμαθητές - Φίλοι συμπατριώτες - Σύντροφοι 	- Αγαπητοί φίλοι - Αγαπητοί σύνεδροι - Αγαπητά μέλη - Αγαπητοί συμπολίτες - Αγαπητοί σύνοικοι - Αγαπητοί δημότες - Αγαπητοί πατριώτες - Αγαπητοί συνάδελφοι - Αγαπητοί ακροατές 	- Κυρίες και κύριοι - Σεβαστοί σύνεδροι - Σεβαστά μέλη - Σεβαστοί καθηγητές - Εκλεκτοί σύνεδροι - Εκλεκτά μέλη - Αξιότιμοι σύνεδροι - Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι - Σεβασμιότητα - Παναγιότητα

Υποδείγματα εκφράσεων για το κύριο μέρος σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ	ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ
- Σκέψου... - Αναλογίσου... - Ας θυμηθείς όλα αυτά... - Είναι αδιανόητο να... - Δε θα μπορούσα να παραλείψω... - Χωρίς να είμαι υπερβολικός... - Ασφαλώς μπορούσα ... - Ενισχύοντας την άποψή μου...	- Ευθύνη και χρέος όλων μας... - Ας επιστρατεύσουμε τα δικά μας... - Υπογραμμίστε εκλεκτοί σύνεδροι... - Ο προβληματισμός σας είναι η αφετηρία της δικής μας παραγωγικής δυναμικής... - Αναφέρομαι στους προβληματισμούς που όλοι μας έχουμε... - Εσείς οι πολιτικοί ηγέτες έχετε αναλάβει...

Υποδείγματα επιφωνήσεων σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο⁶

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ	ΗΜΙΕΠΙΣΗΜΟ ΥΦΟΣ	ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ
- Ευχαριστώ. - Ευχαριστώ πολύ. - Σας ευχαριστώ. - Σας ευχαριστώ πολύ. - Σας ευχαριστώ και σας εύχομαι ό,τι καλύτερο. - Σας χαιρετώ. 	- Σας ευχαριστώ για την αμέριστη προσοχή σας. - Σας ευχαριστώ για το θερμό ενδιαφέρον σας. - Σας ευχαριστώ θερμά. - Σας ευχαριστώ εκ βάθους καρδιάς. 	- Σας ευχαριστώ για την προσοχή που επιδείξατε. - Σας ευχαριστώ για το ενδιαφέρον που επιδείξατε. - Σας ευχαριστώ προκαταβολικά για την ανταπόκρισή σας.....

⁵ Γιαννακόπουλος, Σπ., Χριστόπουλος, Δ., *αλφαβητάρι ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ κειμένων*, εκδ. Ε. ΡΩΣΣΗ, Αθήνα, 2002, σ. 56.

⁶ ό.π. σ. 61.

Παραδείγματα ομιλιών από τα σχολικά βιβλία :

1. Ομιλία Κ. Καραμανλή, Έκφραση-Έκθεση, Πειθώ, ΟΕΔΒ, σσ. 72-75.
2. Αγόρευση του Γ. Παπανδρέου στη Δίκη της Λαμίας, Έκφραση-Έκθεση, Πειθώ, ΟΕΔΒ, σσ. 62-66.
3. Λόγος Ε. Βενιζέλου, Έκφραση-Έκθεση, Πειθώ, ΟΕΔΒ, σσ. 69-71.
4. Ομιλία Γ. Σεφέρη στη Στοκχόλμη, Θεματικοί Κύκλοι, ΟΕΔΒ, σσ. 472-473.
5. Ομιλία Γ. Κρανιδιώτη, Δοκίμια Υ.Α.Π., σσ. 106-107.

Δείγματα θεμάτων για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου.

1. [...] Ρύπανση, φυτοφάρμακα, σκουπίδια, λύματα του πολιτισμού μας, φωτιές, επεμβάσεις, παραγωγικές δραστηριότητες, ξοδεύουν το κεφάλαιο της φύσης. Απογυμνώνουν το περιβάλλον, αφαιρούν συνεχώς, περιορίζουν εν τέλει τη ζωή τους. [...]
Η ζωή είναι εκεί, εδώ απλώς χάνεται, Αντ. Καρακούση, (Θ.Κ. σσ. 329-330 §3)

Ο Σύνδεσμος Γονέων του Σχολείου σου σε συνεργασία με τον Περιβαλλοντικό όμιλο, οργανώνουν συνέδριο στην πόλη σου με θέμα *Οικολογικό πρόβλημα-Κύπρος*. Ως μέλος του Περιβαλλοντικού ομίλου αναλαμβάνεις να ενημερώσεις με ομιλία σου τους παρευρισκομένους για το μέγεθος του οικολογικού προβλήματος στην Κύπρο και να εισηγηθείς τρόπους με τους οποίους θα αντιμετωπισθεί με επιτυχία το πιο πάνω πρόβλημα.

2. [...] *Η Ενωμένη Ευρώπη θα αποτελέσει, όπως είπα, μέγα σταθμό στην παγκόσμια ιστορία της ειρήνης, της ελευθερίας και του πνεύματος. Το ανθρώπινο δυναμικό της και η πολιτιστική της κληρονομιά εγγυώνται γι' αυτό [...]*

Από το Λόγο του Κ. Καραμανλή στις 28 Μαΐου 1979, ημερομηνία υπογραφής της συνθήκης προσχώρησης της Ελλάδας στην Ε.Ε. (Π. σσ. 72-75 §15)

Οι παραπάνω σκέψεις θα αποτελέσουν τον άξονα του περιεχομένου ομιλίας σου που θα εκφωνήσεις, ως εκπρόσωπος της Κύπρου, σε συνάντηση νέων της Ευρώπης. Να προβάλεις τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι θα συμβάλουν στην υλοποίηση των πιο πάνω στόχων αιτιολογώντας την άποψή σου.

3. [...] *Η ευμάρεια είναι κάτι απύθμενο, ένα παραισθησιογόνο που προκαλεί εθισμό και για τούτο απαιτεί όλο και μεγαλύτερες δόσεις. Ζούμε κιόλας σε κοινωνικά σύνολα από τοξικομανείς της ευμάρειας. Να μεταπέσουμε από την έκλυση τούτη σε μίαν εγκράτεια που θα μας φανεί ασκητισμός, δε γίνεται [...]*

Ο Μηχανισμός του Εξανδραποδισμού, Άγ. Τερζάκη (Π. σσ. 121-4 §7)

Σε ομιλία σου στο Συνέδριο των Εταιρικών Σχολείων της Unesco έχεις αναλάβει να εισηγηθείς τρόπους περιορισμού της καταναλωτικής μανίας της σημερινής κοινωνίας.

Σημείωση: Με το σύμβολο **ΘΚ** δηλώνεται το βιβλίο Έκφραση-Έκθεση Θεματικοί Κύκλοι για το Λύκειο, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2001.
Με το σύμβολο **Π** δηλώνεται το βιβλίο Έκφραση-Έκθεση Γ' Λυκείου, Πειθώ, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2003.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Πομπός: Δήμαρχος Ηρακλείου κ. Γιάννης Κουράκης
Επικοινωνιακή περίπτωση: Εκδηλώσεις μνήμης του
Νίκου Καζαντζάκη (Ηράκλειο 8 Ιουλίου 2004)
Δέκτης: Παρευρισκόμενοι

Κυρίες και κύριοι,	Προσφώνηση
«Ο Καζαντζάκης με το έργο του, έχει ανοίξει διάλογο με το μέλλον», μας είπε ο διακεκριμένος συγγραφέας και στενός φίλος του Νίκου Καζαντζάκη Παντελής Πρεβελάκης, όταν, πριν από 27 χρόνια, η γενέθλια πόλη, το Ηράκλειο, τιμούσε με σειρά εκδηλώσεων το μεγάλο τέκνο της.	Πρόλογος
Και ο επιφανής φιλόλογος, καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωάννης Κακριδής, που γνώρισε από κοντά το μεγάλο μας στοχαστή, ποιητή και συγγραφέα συμπλήρωνε με το δικό του προφητικό λόγο: θα κυλήσουν, φοβούμαι, χρόνια πολλά, ίσως και περισσότερες από μια γενιά, ώσπου να γραφτεί μια αυθεντική συνθετική μελέτη, που θα αποτιμά εξαντλητικά και απ' όλες τις πλευρές το σύνολο της πνευματικής δημιουργίας του Νίκου Καζαντζάκη και την προσφορά του στα ελληνικά γράμματα. [...] Και ερχόμαστε σήμερα, 37 ολόκληρα χρόνια μετά τις ρήσεις του Παντελή Πρεβελάκη και του Ιωάννη Κακριδή τον σημαδιακό χρόνο της ιστορίας του Ελληνισμού, το 2004, να επιβεβαιώσουμε αυτούς τους προφητικούς λόγους.... Το γεγονός ότι ακόμα και σήμερα, 47 ολόκληρα χρόνια μετά το θάνατό του, οργανώνεται προς τιμήν του πλήθος εκδηλώσεων, σ' ολόκληρο τον κόσμο μας βεβαιώνει ότι η μνήμη του διατηρείται ολοζώντανη. Το μέλλον της διαχρονικής παρουσίας του στην πνευματική ζωή των λαών είναι μακρότατο, κάνει και θα κάνει πάντα ένα γόνιμο διάλογο μαζί του. Όπως κάνει πάντα το έργο των μεγάλων πνευματικών δημιουργών της ιστορίας μας. Μ' αυτή την πεποίθηση η Πολιτιστική Ολυμπιάδα σε συνεργασία με τον Δήμο Ηρακλείου, οργανώνει τη σειρά των εκδηλώσεων, που ανανεώνουν το διάλογο με τη μεγάλη μορφή του Νίκου Καζαντζάκη. Σήμερα που ο Ελληνισμός καλείται και πάλι να αποδείξει ότι είναι ικανός να διατρανώνει και να μεταδίδει τα μηνύματα του πολιτισμού, της ειρήνης της ισότητας και της συναδέλφωσης, με την οργάνωση πολιτιστικής ολυμπιάδα μαζί με το ιστορικό «ευ αγωνίζεσθαι» των αθλημάτων ο καστρινός γίγαντας του πνεύματος γίνεται περισσότερο από ποτέ επίκαιρος. Ο ίδιος πίστεψε τα ιδανικά αυτά, που γεννήθηκαν στην Ελλάδα κι έγιναν κτήμα του πολιτισμένου κόσμου. Ο ίδιος με τη ζωή και το έργο του καλλιέργησε και το ανέδειξε με το δικό του υπέροχο τρόπο, τα μετέδωσε με το στιβαρό και διεισδυτικό του λόγο που γοήτευσε τον κόσμο.	Κύριο Μέρος
[...] Θέλω να ευχαριστήσω το Υπουργείο Πολιτισμού και την Πολιτιστική Ολυμπιάδα για τη μεγάλη συμβολή της στην οργάνωση των εκδηλώσεων Νίκος Καζαντζάκης 2004 με το Δήμο Ηρακλείου. [...] Ευχαριστίες και στην Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών που μετέχει με εκθέματα [...] Σας ευχαριστώ πολύ.	Επίλογος Επιφώνηση

Γιάννου Κρανιδιώτη

Το νέο σκηνικό στο Κυπριακό⁷

[...] Δυο πρόσφατες σημαντικές εξελίξεις έχουν κατά την άποψή μου διαφοροποιήσει τα δεδομένα του κυπριακού προβλήματος, όπως έχουν παγιωθεί τα τελευταία είκοσι χρόνια και έχουν διανοίξει νέες προοπτικές για μια δίκαιη λύση του. Αναφέρομαι στην ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου και στην αμυντική συνεργασία Ελλάδας - Κύπρου. Τα δυο ζητήματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα και συνιστούν το πλαίσιο μιας νέας εθνικής στρατηγικής στο Κυπριακό.

1. Η ευρωπαϊκή πορεία υπήρξε μια στρατηγική απόφαση που ξεκίνησε από τη σημερινή ελληνική κυβέρνηση μέσα στη δεκαετία του 1980 και που, σε στενή συνεργασία και συντονισμό με την κυπριακή κυβέρνηση, έχει οδηγήσει σε συγκεκριμένα σημαντικά αποτελέσματα. Ο τελευταίος χρόνος υπήρξε καθοριστικός. Στην Κέρκυρα και στο Έσπεν εξασφαλίστηκε η πολιτική απόφαση για ένταξη της Κύπρου στην επόμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς τη δέσμευση που ίσχυε μέχρι τότε, της σύνδεσης της πορείας αυτής με τη λύση του Κυπριακού. Πρόσφατα, στις 6.3.95, αποφασίστηκε η έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων έξι μήνες μετά τη Διακυβερνητική του 1996. Μέχρι την έναρξη των διαπραγματεύσεων θα εγκαινιαστεί ο προενταξιακός διάλογος (διαρθρωμένος διάλογος), που ελπίζω ότι θα υιοθετηθεί οριστικά τον προσεχή Ιούνιο (12.6.95) στη Σύνοδο του Συμβουλίου Σύνδεσης Ευρωπαϊκής Ένωσης -Κύπρου. Οι αποφάσεις αυτές έχουν οριστικά θέσει την Κύπρο στην τροχιά της Ευρώπης.

Η πορεία αυτή υπήρξε αποτέλεσμα της σωστής διπλωματικής κινητοποίησης της ελληνικής κυβέρνησης που συνέδεσε το θέμα της ένταξης της Κύπρου με τη διαπραγμάτευση των σχέσεων της Ε-Ε. με τις χώρες της Κεντρικής Ανατολικής Ευρώπης και με την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας. Το πρόγραμμα δράσης που αποφασίστηκε μεταξύ των δύο κυβερνήσεων Αθηνών και Λευκωσίας τον περασμένο Αύγουστο, κατά την επίσκεψή μου στη Λευκωσία, υλοποιήθηκε και απέδωσε καρπούς. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλε επίσης το σημερινό διεθνές κλίμα και η αναζήτηση μιας νέας πολιτικής αρχιτεκτονικής του ευρωπαϊκού χώρου.

Η ευρωπαϊκή προοπτική δεν οδηγεί μόνο στην ενσωμάτωση της Κύπρου σ' ένα ευρύτερο πολιτικό χώρο που βαδίζει με δυναμισμό στην ανάδειξη του σε Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση (η προσεχής Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996 θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές προς αυτή την κατεύθυνση), αλλά θα ενισχύσει επίσης την προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος.

⁷ Από το βιβλίο *Δοκίμια*, ΥΑΠ 1997, σ.106-112

Η ευρωπαϊκή στρατηγική έχει προφανή οφέλη για την ελληνοκυπριακή πλευρά. Λειτουργεί θετικά προς την κατεύθυνση αποτροπής των επεκτατικών σχεδίων της Τουρκίας καθιστώντας κάθε περαιτέρω διεκδίκηση αδύνατη. Επιβεβαιώνει την αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της ως του μόνου εκπροσώπου της Κύπρου με την οποία η Ε.Ε. συνδιαλέγεται (προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλε αποφασιστικά η απόφαση του Διεθνούς Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου τον περασμένο Ιούλιο). Η Ε.Ε. είναι ο μόνος διεθνής παράγοντας που είναι σε θέση να ασκήσει επιρροή πάνω στην Τουρκία, η οποία επιθυμεί να βελτιώσει τις σχέσεις της με την Ε.Ε. Η προοπτική ένταξης της Κύπρου θα προσδιορίσει επίσης το περιεχόμενο της λύσης του Κυπριακού (οποιαδήποτε λύση του προβλήματος θα πρέπει να συνάδει με την Κοινοτική έννομη τάξη).

Η ευρωπαϊκή προοπτική θα ωφελήσει επίσης και τους Τουρκοκύπριους, θα διασκεδάσει τους φόβους και ανασφάλειες τους, ενώ ταυτόχρονα θα τους προσδώσει σημαντικά οικονομικά οφέλη. Η Ε.Ε. θα κατοχυρώσει και θα προστατεύσει για κάθε Κύπριο την εθνική του ταυτότητα και τις προσωπικές του ελευθερίες και δικαιώματα. Όσοι από τους Τουρκοκύπριους λοιπόν επιθυμούν τη συνεργασία με τους Ελληνοκύπριους και την επανένωση της Κύπρου, είμαι βέβαιος ότι θα υποστηρίξουν την ενταξιακή πορεία προς την Ε.Ε. Με την έννοια αυτή υπάρχει πιθανότητα να δημιουργηθεί ρήγμα μέσα στην τουρκοκυπριακή πλευρά μεταξύ των ακραίων εθνικιστικών στοιχείων που επιθυμούν τη διχοτόμηση ή την τουρκοποίηση της Κύπρου και των πιο μετριοπαθών στοιχείων που θέλουν μια λύση στα πλαίσια μιας ενωμένης και ενιαίας Κύπρου.

Στο σημείο αυτό επιθυμώ να εκφράσω την αισιοδοξία μου. Πιστεύω ότι η εξασθένηση της δύναμης του Ντενκτάς στις πρόσφατες εκλογές, οι νέες συνθήκες εσωτερικής κρίσης στην Τουρκία, η δυναμική των νεότερων γενεών και ασφαλώς η σωστή από μέρους μας πολιτική θα επηρεάσει ευνοϊκά.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. θα καταστεί πιο εύκολη εφόσον εν τω μεταξύ μεσολαβήσει η επίλυση του προβλήματος. Είναι γνωστό ότι αρκετές χώρες στην Ε.Ε. (Βρετανία, Γερμανία κτλ.) αλλά και οι Η.Π.Α., έχουν διατυπώσει την άποψη ότι, αν δε λυθεί το Κυπριακό, η Κύπρος δε θα ενταχθεί στην Ε.Ε. Με τον τρόπο αυτό εκβιάζουν και πιέζουν για περαιτέρω υποχωρήσεις στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Έτσι, οι πρόσφατες αποφάσεις για την Κύπρο δεν αποτελούν το τέρμα μιας διαδρομής, ούτε επιτρέπουν εφησυχασμό από την πλευρά μας. Αντίθετα αποτελούν την αφετηρία μιας νέας στρατηγικής, που στόχο θα πρέπει να έχει την ενεργοποίηση όλων των παραγόντων που θα συμβάλουν σε μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του προβλήματος αλλά επίσης και στην υπογράμμιση του γεγονότος ότι τα δύο θέματα δε συνδέονται και παραμένουν ανεξάρτητα και ότι και στην περίπτωση που δεν υπάρξει λύση στο πρόβλημα, η Κύπρος δεν μπορεί να μείνει όμηρος της τουρκικής εισβολής και επιθετικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό εισηγήθηκα πριν από μερικές βδομάδες την ενεργοποίηση της Ε.Ε. και την άμεση εμπλοκή της στις προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος με την υιοθέτηση "κοινής δράσης" της Ε.Ε. στο Κυπριακό με βάση τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Η κοινή δράση δεν αντιστρατεύεται τις προσπάθειες του Ο.Η.Ε. που παραμένει ο κύριος χώρος τοποθέτησης του κυπριακού προβλήματος ως διεθνούς θέματος εισβολής - κατοχής. Αντίθετα, μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία θα επικουρήσει τις προσπάθειες του Ο.Η.Ε.

Τα οφέλη είναι προφανή. Η Ε.Ε. είναι σε θέση να ασκήσει πίεση στην Τουρκία περισσότερη από τον Ο.Η.Ε. Στη διαμόρφωση της «κοινής δράσης» θα ληφθεί υπόψη η προοπτική της ένταξης της Κύπρου. Στη διαμόρφωση του περιεχομένου της «κοινής δράσης» θα συμμετέχει η Ελλάδα και αυτό αποτελεί ισχυρή εγγύηση.

Η ανάληψη κοινής δράσης έχει γίνει καταρχήν δεκτή από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που με ψήφισμα του προτίθεται να την εισηγηθεί στο Συμβούλιο. Η λήψη απόφασης δεν είναι εύκολη, γιατί απαιτεί ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Για το λόγο αυτό χρειάζεται κινητοποίηση από πλευράς Ελλάδας και Κύπρου και συγκεκριμένες προτάσεις και δράσεις. Μια τέτοια πρωτοβουλία θα θέσει «ενώπιον των ευθυνών τους» και όσες χώρες - μέλη της Ε.Ε. ισχυρίζονται ότι η Κύπρος δεν μπορεί να καταστεί μέλος της Ένωσης αν δεν επιλύσει προηγουμένως το πρόβλημα της. Δεν ισχυρίζομαι ότι τα πράγματα είναι εύκολα και ότι σύντομα θα πετύχουμε λύση στο θέμα. Οι σημερινές συνθήκες όμως εμφανίζονται πιο ευνοϊκές.

Θα εξετάσω τώρα την περίπτωση κατά την οποία αρχίζουν και ολοκληρώνονται οι διαπραγματεύσεις ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. (θα ολοκληρωθούν σύντομα, γιατί η Κύπρος εκπληρώνει τις προϋποθέσεις που θέτει η Συνθήκη της Ε.Ε.) χωρίς να έχει εντωμεταξύ λυθεί το Κυπριακό.

Κατά την άποψη μου η Κύπρος θα πρέπει να ενταχθεί στην Ε.Ε. έστω και χωρίς να έχει επιλύσει το πολιτικό πρόβλημα. Η ένταξη της Κύπρου στην περίπτωση αυτή αποτελεί εγγύηση για την ασφάλεια και το πολιτικό μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού. Οι αντιδράσεις που θα προκληθούν από ορισμένους κύκλους και κράτη - μέλη, ότι θα πρέπει να προηγηθεί η λύση του Κυπριακού, θα πρέπει να αντιμετωπισθούν με συγκεκριμένη πολιτική. Ο ρόλος της Ελλάδας θα είναι και τότε καθοριστικός, θα πρέπει η ελληνική κυβέρνηση να συνδέσει και πάλι την ένταξη της Κύπρου με κάποια άλλα Κοινοτικά ζητήματα, όπως π.χ. την έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης των χωρών της Κεντρικής Ανατολικής Ευρώπης και να συναρτήσει τη συναίνεση της από την αποδοχή της εισδοχής της Κύπρου.

Όταν μιλούμε για ένταξη της Κύπρου, εξυπακούεται ότι αναφερόμαστε στην ένταξη ολόκληρης της νήσου-ολόκληρης της κυπριακής δημοκρατίας ως ενιαίας επικράτειας και όχι μόνο του ελεύθερου τμήματος. Είναι γνωστό ότι η κυριαρχία είναι ενιαία και βάσει του διεθνούς δικαίου δεν εκχωρείται προς μια κατοχική δύναμη. Μόνο η κυρίαρχη κυπριακή δημοκρατία μπορεί να εκχωρήσει τμήμα της κυριαρχίας της. Είναι σαφές όμως ότι στην περίπτωση αυτή η Συνθήκη Προσχώρησης στην Ε.Ε. θα έχει

πρακτική εφαρμογή στα εδάφη που ελέγχει η κυπριακή δημοκρατία, όπως συμβαίνει σήμερα με την τελωνειακή ένωση Κύπρου - Ε.Ε.

Οι προσπάθειες για λύση του προβλήματος θα πρέπει και τότε να συνεχισθούν και να ενταθούν. Είμαι εντούτοις αισιόδοξος ότι με σωστή από μέρους μας προετοιμασία, στρατηγική και πολιτική, με καλό συντονισμό με την Ελλάδα, θα πετύχουμε να αξιοποιήσουμε την ευνοϊκή συγκυρία και να φέρουμε αποτελέσματα.

2. Η δεύτερη σημαντική εξέλιξη που διαφοροποιεί τα δεδομένα στο Κυπριακό είναι η αμυντική συνεργασία Ελλάδας - Κύπρου, ο ενιαίος αμυντικός χώρος. Η αμυντική συνεργασία που υλοποιείται με επιτυχία σταδιακά ανατρέπει ουσιαστικά το περιφερειακό και διεθνές πλαίσιο στο οποίο ήταν ενταγμένο το Κυπριακό. Η συνεργασία αυτή απορρέει από τις εθνικές, ιστορικές αλλά και συμβατικές ευθύνες που έχει η Ελλάδα απέναντι στην Κύπρο και που η σημερινή ελληνική κυβέρνηση, έχοντας διατυπώσει παλαιότερα στο πρόγραμμα της την έννοια του αμυντικού δόγματος, προχώρησε στην υλοποίηση του σε συνεργασία με την κυπριακή κυβέρνηση. Η έννοια της συνεργασίας αυτής είναι να ενισχυθεί διαπραγματευτικά η ελληνική και κυπριακή πλευρά και να σταματήσει έτσι να είναι όμηρος της Τουρκίας και των κατοχικών δυνάμεων. Στόχος είναι η αποτροπή και η ανατροπή των επεκτατικών σχεδίων της τουρκικής πλευράς και όχι η ανάληψη επιθετικών ενεργειών.

Η αμυντική συνεργασία συνδυάζεται απόλυτα με την προσπάθεια για ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., γιατί ενδυναμώνει διαπραγματευτικά την πολιτική και διπλωματική θέση της Κύπρου.

Οι δυο αυτές λοιπόν σημαντικές εξελίξεις αποτελούν τον άξονα ενός νέου προσανατολισμού στο Κυπριακό και αποτελούν τα στοιχεία που επιτρέπουν τη χάραξη μιας νέας πορείας στη βάση μιας ενιαίας εθνικής γραμμής. Η κατάλληλη αξιοποίηση των στοιχείων αυτών στο νέο περιφερειακό ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον διανοίγει νέες προοπτικές για το μέλλον της Κύπρου και του λαού της. [...]

Θεώρησα απαραίτητο να διευκρινίσω αυτά τα ζητήματα σ' αυτό εδώ το χώρο δίνοντας τις προοπτικές που διανοίγονται και που αντίθετα με αυτά που διαδίδουν οι Κασάνδρες θα οδηγήσουν σε μια ενωμένη Κύπρο, όπου όλοι οι πολίτες της, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, θα ζήσουν ισότητα, ειρηνικά, σ' ένα κράτος δικαίου και που θα επιτρέψουν και στους πρόσφυγες να γυρίσουν στα σπίτια τους και στους Κερυνειώτες να πάνε πίσω στην αγαπημένη Κερύνεια και να ξαναδούμε μαζί την Αχαιών Ακτή.

Χρειάζεται όμως σοβαρή προσπάθεια, συντονισμένη πολιτική, εθνική στρατηγική, διπλωματική κινητοποίηση, θέληση και αποφασιστικότητα. Η πορεία είναι μια πορεία βήμα προς βήμα που απαιτεί ψυχραιμία, μετριοπάθεια, επιμονή, εμμονή και υπομονή στους στόχους μας, ώστε να δούμε σύντομα ξανά μια Κύπρο ενωμένη, κυρίαρχη, με το λαό της να ζει ειρηνικά και ευτυχισμένα στις πατρογονικές του εστίες.

(Ομιλία στο Ροταριανό Όμιλο Κερύνειας, 6 Μαΐου 1995)

Γιάννος Κρανιδιώτης (1947- 1999)

Γεννήθηκε στη Λευκωσία. Νομικός και συγγραφέας, γιος του λογοτέχνη Νίκου Κρανιδιώτη. Διετέλεσε Ειδικός Σύμβουλος στο κυπριακό Υπουργείο Εξωτερικών για θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωβουλευτής και Υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας. Δημοσίευσε σε εφημερίδες και περιοδικά άρθρα και μελέτες πολιτικού και νομικού περιεχομένου. Γνωστό είναι το βιβλίο του "Το κυπριακό πρόβλημα 1960 - 1974".

Λέξεις - όροι

Κέρκυρα και Έσσην: Αναφέρεται στη συνάντηση του Συμβουλίου Κορυφής (ανώτατου οργάνου της Ε.Ε) στην πόλη Έσσην το Δεκέμβριο του 1994 και στην Κέρκυρα τον Ιούνιο του 1995.

διαρθρωμένος διάλογος: προενταξιακός διάλογος μεταξύ της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στόχο έχει να διακριβωθεί κατά πόσο τα κυπριακά δεδομένα συνάδουν με το κοινοτικό κεκτημένο (= το σύνολο των κανόνων που διέπουν τα δεδομένα της Ε.Ε.) και να βοηθηθεί η Κύπρος στο να προετοιμαστεί στην προσπάθεια εναρμόνισης της με αυτό.

νέα πολιτική αρχιτεκτονική του ευρωπαϊκού χώρου: ο νέος προβληματισμός της Ε.Ε., ώστε να δημιουργηθούν οι δομές και οι μηχανισμοί για πληρέστερη και πιο ενεργητική εμπλοκή της στα πολιτικά πράγματα της Ευρώπης και της ευρύτερης περιοχής.

Μάαστριχτ: πόλη της Ολλανδίας, όπου έγινε σύνοδος Κορυφής της Ε.Ε. το Δεκέμβριο του 1991 και τέθηκαν κάποια ενδιάμεσα κριτήρια μέχρι τη Διακυβερνητική του 1996 και δόθηκαν κατευθυντήριες γραμμές γι' αυτή. (Η Διακυβερνητική διάσκεψη άρχισε στις 29 Μαρτίου 1996 στο Τορίνο και λαμβάνουν μέρος οι δεκαπέντε χώρες μέλη της Ε.Ε.)

συμβατικές ευθύνες: οι ευθύνες της Ελλάδας που απορρέουν από τη Συνθήκη Ζυρίχης - Λονδίνου 1960.

Κασάνδρες: μτφ. άτομα που συνεχώς προβλέπουν καταστροφές και συμφορές αξιολογώντας με απαισιοδοξία τις καταστάσεις

Κασάνδρα: κόρη του Πριάμου, βασιλιά της Τροίας, μάντισσα κακών.

A. Κατανόηση - νοηματική επεξεργασία

1. Ποιες εξελίξεις διαφοροποίησαν τα δεδομένα του κυπριακού προβλήματος κατά το Γιάννο Κρανιδιώτη; Ποια είναι η μεταξύ τους σχέση;
2. Ποιες σημαντικές αποφάσεις έθεσαν την Κύπρο στην τροχιά της Ευρώπης;
3. Ποια είναι τα οφέλη από την ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου
 - α) για την ελληνοκυπριακή πλευρά και
 - β) για την τουρκοκυπριακή πλευρά;
4. Χώρες της Ενωμένης Ευρώπης και οι ΗΠΑ αντικρίζουν αρνητικά την πιθανότητα ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση πριν από τη λύση του κυπριακού προβλήματος.
5. Ποια στρατηγική πρέπει να ακολουθήσουν η Ελλάδα και η Κύπρος, ώστε να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τους κινδύνους που προκύπτουν από αυτή τη στάση;

6. Από πού απορρέει η αμυντική συνεργασία Ελλάδας - Κύπρου και ποια είναι η σημασία της;

Β. Δομή - ανάλυση - σύνθεση

1. Οι θέσεις του ομιλητή δίνουν μια αισιόδοξη προοπτική μέσα στο κλίμα της αποτελμάτωσης στο οποίο βρίσκεται το εθνικό μας ζήτημα. Πού τη στηρίζει; Συμμερίζεστε την αισιοδοξία του;
2. Γράψτε ένα κείμενο με το οποίο να παρουσιάζετε σε ξένους το κυπριακό πρόβλημα σήμερα, αφού αναφερθείτε σύντομα και στο ιστορικό του. Χρησιμοποιήστε, όπου είναι δυνατόν, φράσεις και όρους του κειμένου (π.χ. το κυπριακό πρόβλημα ως θέμα εισβολής - κατοχής, ασκώ πίεση, διανοίγω προοπτικές, ενταξιακές διαπραγματεύσεις, διεθνές δίκαιο)

Γ. Γλωσσικές ασκήσεις:

1. Γράψτε συνώνυμα για τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις:
α) Σημαντικές εξελίξεις έχουν διαφοροποιήσει τα δεδομένα του κυπριακού προβλήματος, όπως έχουν παγιωθεί τα τελευταία χρόνια.
β) Το πρόγραμμα δράσης υλοποιήθηκε.
γ) Οδηγεί στην ενσωμάτωση της Κύπρου σ' ένα ευρύτερο πολιτικό χώρο.
δ) Οποιαδήποτε λύση θα πρέπει να συνάδει με την Κοινοτική έννομη τάξη.
ε) Η ευρωπαϊκή προοπτική θα διασκεδάσει τους φόβους των Τουρκοκυπρίων.
στ) Εισηγήθηκα την άμεση εμπλοκή της Ε.Ε. στις προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος με την υιοθέτηση «κοινής δράσης».
ζ) Στόχος είναι η αποτροπή των επεκτατικών σχεδίων της Τουρκίας.
2. Γράψτε αντίθετα για τις πιο κάτω λέξεις:
ενισχύω, ακραίος, εφησυχασμός, αντιστρατεύομαι, ευνοϊκός
3. Ετυμολογήστε τις πιο κάτω λέξεις και δώστε άλλες που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με το δεύτερο συνθετικό (απλές ή σύνθετες):
άρρηκτα, αμφιβολία
4. Συμπληρώστε τα πιο κάτω ουσιαστικά με ένα ή περισσότερα κατάλληλα ρήματα:
π.χ. διανοίγωπροοπτικές
1).....επιρροή
2).....πολιτική
3).....κυριαρχία
4).....πρόγραμμα δράσης
5).....αλλαγές
6).....προσπάθειες
7).....επεκτατικά σχέδια
8).....οικονομικά οφέλη
9).....βιώσιμη λύση

Βιβλιογραφία

- *Δοκίμια Λυκείου*, Υ.Α.Π. Λευκωσία, 1997.
- *Έκφραση Έκθεση Ενιαίου Λυκείου*, τεύχος α', ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2004.
- *Έκφραση Έκθεση Ενιαίου Λυκείου*, τεύχος γ', ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2004.
- Γιαννακόπουλος Σπ., Ζαμάρια Κ., Σαφλαγιούρα Φ., Χριστόπουλος Δ., *Έκφραση Έκθεση Γ' Ενιαίου Λυκείου*, εκδ. Ε. ΡΩΣΣΗ, Αθήνα, 2001.
- Γιαννακόπουλος Σπ., Χριστόπουλος Δ., *Νεοελληνική Γλώσσα για το Λύκειο, αλφαβητάρι ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ κειμένων*, εκδ., Αθήνα, 2002.
- Δημακάκου Η., Κυριαζόπουλου Θ., *Συμβολή στη διδασκαλία των εκθέσεων Γυμνασίου*, εκδ. Ι. Βασιλείου, 3^η έκδοση, Αθήνα, 1983.
- Κωστάλα Δ. Τ., *Λόγου Σπουδή Έκθεση-Έκφραση, Γ' Λυκείου Τόμος Β' Σαββάλας*, Αθήνα, 2001.
- Φαρμάκης Κ.Δ., *Η διδακτική της Έκφρασης Έκθεσης*, εκδ. ΖΗΤΗ, Θεσ/νικη, 2001.

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

<http://www.heraklion-city.gr> (19-Οκτωβρίου 2004).

<http://www.parliament.gr> (26-Οκτωβρίου 2004).

Δομή προσχεδιασμένου προφορικού λόγου

- **Προσφώνηση:**
Εισαγωγικός χαιρετισμός
- **Πρόλογος-Εισαγωγή:**
Παρουσίαση του θέματος
- **Κύριο μέρος:**
 - Αφήγηση: *Αναδρομή στο παρελθόν*
 - Βεβαίωση: *Αποδεικτικό υλικό*
 - Ανασκευή: *Απόκρουση των αντίπαλων επιχειρημάτων*
- **Επίλογος:**
Περιεκτική ανακεφαλαίωση
- **Επιφώνηση:**
Καταληκτικός χαιρετισμός

